

Rättsavdelningen
Sara Land
Sara.Land@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

formaterade: Svenska (Sverige)

formaterade: Svenska (Sverige)

formaterade: Svenska (Sverige)

formaterade: Svenska (Sverige)

formaterade: Svenska (Sverige)

formaterade: Svenska (Sverige)

formaterade: Svenska (Sverige)

formaterade: Svenska (Sverige)

formaterade: Svenska (Sverige)

formaterade: Svenska (Sverige)

formaterade: Svenska (Sverige)

formaterade: Svenska (Sverige)

formaterade: Svenska (Sverige)

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Ökad trygghet för visselblåsare (SOU 2020:38)

Arbetsmarknadsdepartementets diarienummer A2020/01490/ARM

Socialstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget. Socialstyrelsen vill dock lämna följande synpunkter.

6.3.8 Extern rapportering till en myndighet på annat sätt än via externa rapporteringskanaler

I Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrättens (visselblåsardirektivet) inledande skäl framhålls att det är viktigt att säkerställa att den rapporterade personen erbjuds ett effektivt skydd för att underlätta och uppmuntra rapportering av misstankar eller farhågor som upptäcks. I den nu föreslagna lagen framgår att den rapporterade personen kan rapportera via interna eller externa rapporteringskanaler samt under vissa förutsättningar vända sig direkt till en myndighet för att omfattas av lagens skydd. Om personen vänder sig direkt till en myndighet ska personen bl.a. ha rimliga skäl att tro att en intern rapportering skulle leda till en risk för represalier för att omfattas av lagens skydd.

Utredningen anser att en ordning där skyddet vid extern rapportering till en myndighet skulle gälla under samma förutsättningar som om den rapporterade personen rapporterade via externa rapporteringskanaler inte tillräckligt skulle tillvarata berörda personers intressen. Detta eftersom det enligt förslaget endast kommer att finnas särskild sekretess och andra skyddsåtgärder när rapporteringen sker via sådana externa rapporteringskanaler som har inrättats i enlighet med lagen. Utredningen anser att en lämpligare ordning är, i likhet med vad som gäller enligt lagen (2016:749) om särskilt skydd mot represalier för arbetstagarare som slår larm om allvarliga missförhållanden (visselblåsarlagen), att det ställs vissa krav för att skyddet ska gälla vid extern rapportering som inte sker via externa rapporteringskanaler. Syftet med att ställa motsvarande krav som ställs i visselblåsarlagen vid extern rapportering är att värna om lojalitetsplikten som är en sedan länge etablerad rättsgrundsats på arbetsmarknaden.

Socialstyrelsen anser inte att utredningens skäl enligt ovan är tillräckligt starka för att motivera att olika förutsättningar för skydd ska gälla beroende av om den rapporterade personen väljer att vända sig till en extern rapporteringskanal eller direkt till en myndighet. Socialstyrelsen anser vidare att det torde vara mycket svårt för den rapporterade personen att visa hur arbetsgivaren tidigare agerat i liknade situationer eller att vara beroende av att en arbetstagarorganisation redan påtalat missförhållanden för arbetsgivaren utan att denne agerat. Kravet att skyddet ska gälla endast under vissa förutsättningar om den rapporterade personen

rapporterar direkt till en myndighet skulle enligt Socialstyrelsen kunna få en avhållande istället för en uppmuntrande effekt. Med anledning av att det bl.a. kommer att finnas ett starkare sekretesskydd om den rapporterade personen väljer att rapportera via de rapporteringskanaler som föreslås är detta enligt Socialstyrelsen tillräckligt starka incitament för att den rapporterade personen i första hand, om möjligt, kommer att rapportera via interna eller externa rapporteringskanaler.

Socialstyrelsen ställer sig sammanfattningsvis tveksam till förslaget att det aktuella skyddet inte ska gälla under samma förutsättningar som om den rapporterade personen rapporterar via en extern rapporteringskanal.

Beslut om detta yttrande har fattats av t.f. avdelningschefen Pär Ödman. I den slutliga handläggningen har rättssakkunnig Annica Gulliksson deltagit. Juristen Sara Land har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Pär Ödman

Sara Land